

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра екології та ботаніки

**«Затверджую»
Завідувач кафедри
екології та ботаніки**

 В.Г. Скляр

« 11 » 06 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

ЕКОЛОГІЧНА ТА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНА МЕРЕЖІ

Спеціальність: 101 « Екологія»

Освітня програма: *«Екологія» перший рівень (бакалаврський) вищої освіти*

Факультет: *Агротехнологій та природокористування*

2021 – 2022 навчальний рік

Робоча програма з предмету «Екологічна та природно-заповідна мережі»
для студентів за спеціальністю: 101 «Екологія»

Розробник: к. б. н., доцент кафедри екології та ботаніки

Скляр Ю.Л. _____ _____

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології та ботаніки
Протокол від 11 червня 2020 року № 17

Завідувач кафедри _____ _____ **В.Г. Скляр**

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ _____ **В.Г. Скляр**

Декан факультету _____ _____ **І.М. Коваленко**

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 10 Природничі науки	Вибіркова	
Модулів – 2	Спеціальність: 101 Екологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		2021-2022	
		Курс	
		2	2
		Семестр	
		3	3
Загальна кількість годин – 150	Освітній ступінь: бакалавр	Лекції	
		30 год	4 год
		Практичні, семінарські	
		-	-
		Лабораторні	
		30 год.	-
		Самостійна робота	
		90 год.	146 год
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4,0 самостійної роботи студента - 6,0		Індивідуальні завдання: -	
		Вид контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання - 40,0/60,0 (60/90)

для заочної форми навчання - 2,7/97,3 (4/146)

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: дисципліни «Екологічна та природно-заповідна мережі» полягає в набутті теоретичних знань та практичних навичок щодо формування екологічної мережі України та організації, планування й здійснення природоохоронної діяльності в межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України.

Завдання: полягає в тому, щоб навчити студента володіти теоретичними знаннями та практичними навичками з питань та положень, які необхідні для організації робіт щодо створення екологічної мережі та розбудови й ефективного функціонування мережі об'єктів природно-заповідного фонду України.

Результати навчання за дисципліною:

Після завершення вивчення дисципліни студенти будуть здатні продемонструвати:

1. Знання історії і перспектив розвитку екомережі та природно-заповідної справи.
2. Знання сучасного стану заповідної справи в Україні та світі.
3. Розуміння значення екомережі та заповідної справи у збереженні біорізноманіття.
4. Розуміння основних принципів охорони природи на державному та міжнародному рівнях.
5. Знання статусу, категорій, типів природоохоронних об'єктів, їх завдання та функцій.
6. Знання екологічних юридичних та економічних засад функціонування екомережі та заповідних об'єктів
7. Уміння обґрунтувати необхідність створення заповідного об'єкта та віднесення його до певної категорії.
8. Уміння вести державний кадастр заповідних об'єктів.
9. Уміння оцінити стан заповідної справи у конкретній адміністративній одиниці та відобразити її роль в екологічній мережі України.
10. Уміння працювати з законодавчою базою в галузі екомережі та природно-заповідного фонду.
11. Уміння проектувати землекористування складових елементів екомережі.

За результатами вивчення дисципліни студент має досягнути наступних програмних результатів навчання набути таких компетентностей:

Програмні результати навчання:

ПРО8. Уміти проводити пошук інформації з використанням відповідних джерел для прийняття обґрунтованих рішень.

ПР21. Уміти обирати оптимальні методи та інструментальні засоби для проведення досліджень, збору та обробки даних.

Компетентності:

Загальні компетентності:

К03. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

К08. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

К11. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові) компетентності :

К20. Здатність проводити екологічний моніторинг та оцінювати поточний стан навколишнього середовища.

К23. Здатність до використання сучасних інформаційних ресурсів для екологічних досліджень.

К28. Здатність до оцінки впливу на стан довкілля різних технологій та видів природокористування, обумовлених веденням сільського господарства, до виявлення екологічних ризиків, пов'язаних агровиробництвом

Результати навчання за освітнім компонентом та їх зв'язок із програмними результатами навчання відображений у Додатку 1.

3. Програма навчальної дисципліни.

МОДУЛЬ 1. Основи сучасного природокористування та прикладні аспекти функціонування і розвитку природно-заповідної мережі.

Змістовий модуль 1. Основи сучасного природокористування та прикладні аспекти функціонування і розвитку природно-заповідної мережі.

Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні

Ідеологія та методологія формування екомережі. Природно-заповідна справа – пріоритет сучасної природоохоронної політики.

Мета, завдання, структура, об'єкт і методи навчальної дисципліни.

Роль екомережі та природно-заповідної справи у збереженні біорізноманіття.

Стан заповідної справи в Україні та за кордоном. Історія формування екомережі та природно-заповідної справи, перспективи їх розвитку в Україні. Основні етапи розвитку заповідної справи: світогляд давніх українців як витoki природоохоронних знань; утилітарний етап заповідання; заповідна справа у незалежній Україні.

Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні.

Чинні законодавчі та нормативні документи державного та місцевого рівня, їх сутність, базові принципи.

Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Закони України про «Тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про червону книгу України». Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України». Ознайомлення з охороною природних екосистем на прикладі об'єктів та територій природно-заповідного фонду різних категорій.

Екологічні основи формування та функціонування системи природно-заповідного фонду. Управління природно-заповідним фондом. Позначення меж природно-заповідних територій та об'єктів на місцевості. Регуляція антропогенних навантажень.

Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування.

Природно-заповідний фонд: класифікація, форми власності, управління, громадський контроль. Природоохоронні об'єкти загальнодержавного, та місцевого значення.

Оцінка сучасної мережі природоохоронних об'єктів в Україні та головних підсумків їх діяльності.

Різноманітність та характеристика різних категорій природно-заповідного фонду України: біосферні резервати (заповідники); національні природні парки; заказники; пам'ятки природи; регіональні ландшафтні парки; заповідні урочища; ботанічні сади; дендрологічні парки; зоологічні парки; парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва. Природно-заповідні об'єкти Сумської області. Природні об'єкти, території та акваторії, що підлягають особливій охороні поза межами природно-заповідного фонду, їх завдання та загальна природоохоронна роль..

Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій

Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. Підготовка і подання клопотань. Порядок розгляду клопотань та прийняття рішень. Проекти створення об'єктів природно-заповідного фонду.

Зміна меж, категорій та скасування статусу територій природно-заповідного фонду. Резервування природних територій: сутність, необхідність, принципи та державні заходи; характеристика зарезервованих природних територій; роль землекористувачів у процесі резервування природних територій.

Державний кадастр територій природно-заповідного фонду. Зміст порядок ведення та документальне оформлення кадастру.

МОДУЛЬ 2. Основи функціонування і розвитку екологічної мережі

Змістовий модуль 2. Основи функціонування і розвитку екологічної мережі.

Тема 5. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування.

Законодавча база та сучасний стан екомережі України. Підходи до формування екомережі України. Чинники негативного впливу на формування екомережі.

Існуючі природоохоронні обмеження в екомережі. Особливий правовий статус структурних елементів екомережі.

Тема 6. Екомережа Сумської області. Загальні відомості про Сумську область. Біологічне та ландшафтне різноманіття Сумської області.

Загальна характеристика складових структурних елементів екомережі Сумської області: об'єкти ПЗФ області, водно-болотні угіддя міжнародного значення, відкриті заболочені землі, водоохоронні зони та прибережні захисні смуги, ліси та інші лісовкриті площі, рекреаційні, курортні та лікувально-оздоровчі території, землі під консервацію, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, пасовища та сіножаті, історико-культурної спадщини.

Основні параметри та характеристики структурних елементів екомережі Сумської області: ключові території, сполучні території, буферні зони, відновлювані території.

Обґрунтування рішень схеми екомережі Сумської області. Перспективи розширення екомережі сумської області.

Тема 7. Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад.

Нормативні вимоги до проектування землекористування складових екомережі. Основні етапи та стадії проектування. Наукові критерії визначення меж структурних елементів екомережі. Систематизація існуючих режимів використання земель і розробка територіальних обмежень. Еколого-економічна оцінка територій, які входять в систему екомережі.

Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших цінних природних об'єктів

Міжнародне співробітництво в галузі охорони і використання територій з особливим статусом охорони. Поняття про Європейську екологічну мережу.

Мережа Natura 2000 та її аналог в Україні. Бернська конвенція, Червоні списки Міжнародного союзу охорони природи. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. Директива ЄС «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори» та ін.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Усь о- го	у тому числі					у сь о го	у тому числі				
		л	п	л а б	і н д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Основи сучасного природокористування та прикладні аспекти функціонування і розвитку природно-заповідної мережі.												
Змістовий модуль 1. Основи сучасного природокористування та прикладні аспекти функціонування і розвитку природно-заповідної мережі.												
Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні	16	4	-	-	-	12	20	2				18
Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні.	18	4	2	-	-	12	18					18
Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування.	22	6	6	-	-	10	18					18
Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій.	22	4	8	-	-	10	18					18
Разом за змістовим модулем 1	78	18	16	-	-	44	74	2				72

Разом за модуль 1	78	18	16	-	-	44	74	2				72
Модуль 2. Основи функціонування і розвитку екологічної мережі												
Змістовий модуль 2. Основи функціонування і розвитку екологічної мережі.												
Тема 5. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування.	14	2	-	-	-	12	20	2				18
Тема 6. Екомережа Сумської області.	20	4	4			12	18					18
Тема 7. Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад	18	2	6	-	-	10	20					20
Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших цінних природних об'єктів	20	4	4	-	-	12	18					18
Разом за змістовим модулем 2	72	12	14	-	-	46	76	2				74
Разом за модуль 2	72	12	14	-	-	46	76	2				74
Усього годин	150	30	30	-	-	90	150	4				146

**5. Теми та план лекційних занять
(для денної форми навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. (Частина 1)</p> <p>1. Мета, завдання, структура, об'єкт і методи навчальної дисципліни.</p> <p>2. Ідеологія та методологія формування екомережі.</p> <p>3. Природно-заповідна справа – пріоритет сучасної</p>	2

	<p>природоохоронної політики.</p> <p>4. Моральне ставлення до природи – вимога сьогодення.</p>	
2	<p>Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. (Частина 2)</p> <p>1. Роль екомережі та природно-заповідної справи у збереженні біорізноманіття.</p> <p>2. Стан заповідної справи в Україні та закордоном.</p> <p>3. Історія формування екомережі та природно-заповідної справи, перспективи їх розвитку в Україні.</p>	2
3	<p>Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні. (Частина 1)</p> <p>1. Чинні законодавчі та нормативні документи державного та місцевого рівня, їх сутність, базові принципи.</p> <p>2. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>3. Закони України про «Тваринний світ», «Про рослинний світ»,</p>	2
4	<p>Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні. (Частина 2)</p> <p>1. Закон України «Про червону книгу України». Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України».</p> <p>2. Ознайомлення з охороною природних екосистем на прикладі об'єктів та територій природно-заповідного фонду різних категорій.</p> <p>3. Екологічні основи формування та функціонування системи природно-заповідного фонду.</p>	2
5	<p>Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування. (Частина 1)</p> <p>1. Природно-заповідний фонд: класифікація, форми власності, управління, громадський контроль.</p> <p>2. Природоохоронні об'єкти загальнодержавного, та місцевого значення.</p> <p>3. Оцінка сучасної мережі природоохоронних об'єктів в Україні та головних підсумків їх діяльності.</p>	2
6	<p>Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування. (Частина 2)</p> <p>1. Природно-заповідний фонд: класифікація, форми власності, управління.</p> <p>2. Природні заповідники.</p>	2

	<p>3. Біосферні заповідники.</p> <p>4. Національні природні парки.</p> <p>5. Регіональні ландшафтні парки.</p> <p>6. Заказники.</p>	
7	<p>Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування. (Частина 3)</p> <p>1. Пам'ятки природи.</p> <p>2. Заповідні урочища</p> <p>3. Ботанічні сади.</p> <p>4. Дендрологічні парки.</p> <p>5. Зоологічні парки.</p> <p>6. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва.</p>	2
8	<p>Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій. (Частина 1)</p> <p>1. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду.</p> <p>2. Підготовка і подання клопотань. Порядок розгляду клопотань та прийняття рішень.</p> <p>3. Проекти створення об'єктів природно-заповідного фонду.</p>	2
9	<p>Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій. (Частина 2)</p> <p>1. Державний кадастр територій природно-заповідного фонду.</p> <p>2. Зміст порядок ведення та документальне оформлення кадастру.</p>	2
10	<p>Тема 5. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування.</p> <p>1. Законодавча база та сучасний стан екомережі України.</p> <p>2. Підходи до формування екомережі України.</p> <p>3. Чинники негативного впливу на формування екомережі.</p>	2
11	<p>Тема 6. Екомережа Сумської області. (Частина 1)</p> <p>1. Загальні відомості про Сумську область.</p> <p>2. Біологічне та ландшафтне різноманіття Сумської області.</p>	2
12	<p>Тема 6. Екомережа Сумської області. (Частина 2)</p> <p>1. Основні параметри та характеристики структурних елементів екомережі Сумської області: ключові території, сполучні території, буферні зони, відновлювані території.</p> <p>2. Обґрунтування рішень схеми екомережі Сумської області.</p> <p>3. Перспективи розширення екомережі сумської області.</p>	2

13	Тема 7. Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад. 1. Нормативні вимоги до проектування землекористування складових екомережі. 2. Основні етапи та стадії проектування.	2
14	Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших цінних природних об'єктів. (Частина 1) 1. Міжнародне співробітництво в галузі охорони і використання територій з особливим статусом охорони. 2. Поняття про Європейську екологічну мережу.	2
15	Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших цінних природних об'єктів. (Частина 2) 1. Мережа Natura 2000 та її аналог в Україні. 2. Бернська конвенція, Червоні списки Міжнародного союзу охорони природи. 3. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення.	2
	Разом	30

5. Теми та план лекційних занять (для заочної форми навчання)

1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. 1. Роль екомережі та природно-заповідної справи у збереженні біорізноманіття. 2. Стан заповідної справи в Україні та закордоном. 3. Історія формування екомережі та природно-заповідної справи, перспективи їх розвитку в Україні.	2
2	Тема 2. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування. 1. Законодавча база та сучасний стан екомережі України. 2. Підходи до формування екомережі України. 3. Чинники негативного впливу на формування екомережі.	2
	Разом	4

6. Теми практичних занять

(для денної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Розгляд загальних положень Закону України «Про природно-заповідний фонд України».	2
2	Вивчення режимів, структури, статусу й завдань територій та об'єктів ПЗФ різних категорій.	6
3	Проектування та створення об'єктів природно-заповідного фонду.	4
4	Ознайомлення з порядком ведення державного кадастру об'єктів ПЗФ.	4
5	Вивчення екомережі Сумської області	4
6	Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад (району).	6
7	Ознайомлення зі смарагдовою мережею України та Сумської області.	4
	Разом	30

**7. Самостійна робота
(для денної форми навчання)**

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. Читання: Основні етапи розвитку заповідної справи: світогляд давніх українців як витoki природоохоронних знань; утилітарний етап заповідання; заповідна справа у незалежній Україні. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	12
2	Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні. Читання: 1. Управління природно-заповідним фондом. 2. Позначення меж природно-заповідних територій та об'єктів на місцевості. 3. Регуляція антропогенних навантажень. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	12
3	Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного фонду та особливості їх функціонування. Читання: 1. Природно-заповідні об'єкти Сумської області. 2. Природні об'єкти, території та акваторії, що підлягають особливій охороні поза межами природно-заповідного фонду, їх завдання та загальна	10

	природоохоронна роль. <i>Результати вивчення подаються у вигляді письмових робіт</i>	
4	Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій. Читання: 1. Зміна меж, категорій та скасування статусу територій природно-заповідного фонду. 2. Резервування природних територій: сутність, необхідність, принципи та державні заходи; характеристика зарезервованих природних територій; роль землекористувачів у процесі резервування природних територій. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	10
5	Тема 5. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування. Читання: 1. Існуючі природоохоронні обмеження в екомережі. 2. Особливий правовий статус структурних елементів екомережі. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	12
6	Тема 6. Екомережа Сумської області. Читання: Загальна характеристика складових структурних елементів екомережі Сумської області: об'єкти ПЗФ області, водно-болотні угіддя міжнародного значення, відкриті заболочені землі, водоохоронні зони та прибережні захисні смуги, ліси та інші лісовкриті площі, рекреаційні, курортні та лікувально-оздоровчі території, землі під консервацію, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, пасовища та сіножаті, історико-культурної спадщини. <i>Результати вивчення подаються у вигляді письмових робіт</i>	12
7	Тема 7. Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад. Читання: 1. Наукові критерії визначення меж структурних елементів екомережі. 2. Систематизація існуючих режимів використання земель і розробка територіальних обмежень. 3. Еколого-економічна оцінка територій, які входять в систему екомережі. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	10
8	Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших	12

	цінних природних об'єктів. Читання: Директива ЄС «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори» та ін. <i>Результати вивчення у вигляді тестування.</i>	
	Разом	90

7. Самостійна робота (для заочної форми навчання)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Теоретико-методологічні засади формування екомережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. Читання: 1. Ідеологія та методологія формування екомережі. 2. Природно-заповідна справа – пріоритет сучасної природоохоронної політики. 3. Мета, завдання, структура, об'єкт і методи навчальної дисципліни. 4. Основні етапи розвитку заповідної справи: світогляд давніх українців як витoki природоохоронних знань; утилітарний етап заповідання; заповідна справа у незалежній Україні.	18
2	Тема 2. Правові засади розвитку природно-заповідної справи в Україні. Читання: 1. Чинні законодавчі та нормативні документи державного та місцевого рівня, їх сутність, базові принципи. 2. Правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 3. Закони України про «Тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про червону книгу України». 4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Зелену книгу України». 5. Ознайомлення з охороною природних екосистем на прикладі об'єктів та територій природно-заповідного фонду різних категорій. 6. Екологічні основи формування та функціонування системи природно-заповідного фонду. Управління природно-заповідним фондом. 7. Позначення меж природно-заповідних територій та об'єктів на місцевості. Регуляція антропогенних навантажень.	18
3	Тема 3. Класифікація об'єктів природно-заповідного	18

	<p>фонду та особливості їх функціонування. Читання: 1. Природно-заповідний фонд: класифікація, форми власності, управління, громадський контроль. 2. Природоохоронні об'єкти загальнодержавного, та місцевого значення. 3. Оцінка сучасної мережі природоохоронних об'єктів в Україні та головних підсумків їх діяльності. 4. Різноманітність та характеристика різних категорій природно-заповідного фонду України: біосферні резервати (заповідники); національні природні парки; заказники; пам'ятки природи; регіональні ландшафтні парки; заповідні урочища; ботанічні сади; дендрологічні парки; зоологічні парки; парки - пам'ятки садово-паркового мистецтва. 5. Природно-заповідні об'єкти Сумської області. 6. Природні об'єкти, території та акваторії, що підлягають особливій охороні поза межами природно-заповідного фонду, їх завдання та загальна природоохоронна роль.</p>	
4	<p>Тема 4. Створення об'єктів природно-заповідного фонду та ведення кадастру цих територій. Читання: 1. Порядок створення й оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. 2. Підготовка і подання клопотань. 3. Порядок розгляду клопотань та прийняття рішень. 4. Проекти створення об'єктів природно-заповідного фонду. 5. Зміна меж, категорій та скасування статусу територій природно-заповідного фонду. 6. Резервування природних територій: сутність, необхідність, принципи та державні заходи; характеристика зарезервованих природних територій; роль землекористувачів у процесі резервування природних територій. 7. Державний кадастр територій природно-заповідного фонду. 8. Зміст порядку ведення та документальне оформлення кадастру.</p>	18
5	<p>Тема 5. Сучасний стан екомережі України та підходи до її формування. Читання: 1. Існуючі природоохоронні обмеження в екомережі. 2. Особливий правовий статус структурних елементів екомережі.</p>	18
6	<p>Тема 6. Екомережа Сумської області. Читання: 1. Загальні відомості про Сумську область. 2. Біологічне</p>	18

	<p>та ландшафтне різноманіття Сумської області.</p> <p>3. Загальна характеристика складових структурних елементів екомережі Сумської області: об'єкти ПЗФ області, водно-болотні угіддя міжнародного значення, відкриті заболочені землі, водоохоронні зони та прибережні захисні смуги, ліси та інші лісовкриті площі, рекреаційні, курортні та лікувально-оздоровчі території, землі під консервацію, відкриті землі без рослинного покриву або з незначним рослинним покривом, пасовища та сіножаті, історико-культурної спадщини.</p> <p>4. Основні параметри та характеристики структурних елементів екомережі Сумської області: ключові території, сполучні території, буферні зони, відновлювані території.</p> <p>5. Обґрунтування рішень схеми екомережі Сумської області.</p> <p>6. Перспективи розширення екомережі сумської області.</p>	
7	<p>Тема 7. Проектування землекористування складових екомережі в межах територіальних громад.</p> <p>Читання: 1. Нормативні вимоги до проектування землекористування складових екомережі. 2. Основні етапи та стадії проектування. 3. Наукові критерії визначення меж структурних елементів екомережі. 4. Систематизація існуючих режимів використання земель і розробка територіальних обмежень. 5. Еколого-економічна оцінка територій, які входять в систему екомережі.</p>	20
8	<p>Тема 8. Міжнародне співробітництво та досвід у галузі збереження природно-заповідних територій та інших цінних природних об'єктів. Читання: 1. Міжнародне співробітництво в галузі охорони і використання територій з особливим статусом охорони. 2. Поняття про Європейську екологічну мережу. 3. Мережа Natura 2000 та її аналог в Україні. 4. Бернська конвенція, Червоні списки Міжнародного союзу охорони природи. Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення. 5. Директива ЄС «Про збереження природних оселищ та видів природної фауни і флори» та ін.</p>	18
	<i>Результати вивчення у вигляді підсумкового</i>	

	<i>тестування.</i>	
	Разом	146

8. Методи навчання

1. Методи навчання за джерелом знань:

1.1. **Словесні:** розповідь, пояснення, бесіда (евристична і репродуктивна), лекція, інструктаж, робота з книгою (читання, переказ, виписування, складання плану, рецензування, конспектування, виготовлення таблиць, графіків, опорних конспектів тощо).

1.2. **Наочні:** демонстрація, ілюстрація, спостереження.

1.3. **Практичні:** практична робота, вправа, виробничо-практичні методи.

9. Методи контролю

1. Рейтинговий контроль за 100-бальною шкалою оцінювання ЄКТС

2. Проведення проміжного контролю протягом семестру (проміжна атестація)

3. Полікритеріальна оцінка поточної роботи студентів:

- рівень знань, продемонстрований на практичних, лабораторних та семінарських заняттях;

- активність під час обговорення питань, що винесені на заняття;

- результати виконання та захисту лабораторних робіт;

- експрес-контроль під час аудиторних занять;

- самостійне опрацювання теми в цілому чи окремих питань;

- виконання аналітично-розрахункових завдань;

- написання рефератів, звітів;

- результати тестування;

- письмові завдання при проведенні контрольних робіт.

10. Політика оцінювання

<i>Політика щодо термінів виконання робіт та перескладання:</i>	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора та декана факультету за наявності поважних
<i>Політика щодо академічної доброчесності:</i>	Списування під час написання модуля та екзамену заборонені.

<i>Політика щодо відвідування:</i>	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування, працевлаштування за фахом) навчання може відбуватись індивідуально (в онлайн формі за наказом ректора). За обґрунтованої потреби студент має право оформити індивідуальний графік навчання.
------------------------------------	--

11. Розподіл балів, які отримують студенти (для денної форми навчання)

Поточне тестування та самостійна робота								С Р С	Разом за модулі та СРС**	Ате-ста-ція	Підсумковий екзаме-н	Су-ма
Модуль 1 – 20 балів				Модуль 2 – 20 балів								
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	15	55 (40+ 15)	15	30	100*
5	5	5	5	5	5	5	5					

*Підсумкова оцінка формується як сума модулів 1 та 2 плюс 15 балів за атестацію та 15 балів за виконання самостійної роботи. На іспиті студент може отримати 30 балів.

**СРС (самостійна робота студента) оцінюється як сума балів за темами:
T1–T4 – 8 балів + T5–T8 – 7 балів = 15 балів.

11. Розподіл балів, які отримують студенти (для заочної форми навчання)

Поточне тестування та самостійна робота								СРС	Разом за модулі та СРС**	Підсумковий екзаме-н	Сума
Модуль 1 – 20 балів				Модуль 2 – 20 балів							
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2							
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	30	70 (40+30)	30	100*
5	5	5	5	5	5	5	5				

*Підсумкова оцінка формується як сума модулів 1 та 2 плюс 30 балів за виконання самостійної роботи. На іспиті студент може отримати 30 балів.

**СРС (самостійна робота студента) оцінюється тестуванням від 0 до 30 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Рекомендована література

Базова

1. Закон України про природно-заповідний фонд України. - Відомості Верховної Ради України, № 34, 25.08.1992. - с 130-1155.
2. Давиденко, В. М. Заповідна справа [Текст] : навч. посіб. для студ. екол., біол., природн., лісівн., агрон., зооінж. фак. вищих навч. закл. III, IV рівнів акред. / В. М. Давиденко – Миколаїв: Вид-во МФ НаУКМА, 2001. – 140 с.
3. Заповідна справа в Україні [Текст] : Навч. посібник / За заг. ред. М.Д. Гродзинського, М.П. Стеценка. – К.: Географіка, 2003. – 306 с. – ISBN 966-95365-6-1
4. Стойко С, Гадач Е., Шимон Т., Михалик С. Заповідні екосистеми Карпат. - Львів: Світ, 1991.-248 с.
5. Зелена книга України /під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха – К.: Альтерпрес, 2009. – 448 с. + 48 кольор. с.
6. Природно-заповідний фонд Сумської області: Атлас-довідник / [уклад.: Р.В. Бойченко, В.В. Вертель, О.Ю. Карлюкова та ін.]. – 2-е вид., випр. та допов. – К.: ТОВ «Українська Картографічна Група», 2019. – 96 с.
7. Організація землекористування структурних елементів екомережі України на місцевому рівні / Монографія / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Л.А. Гунько, Ю.В. Лобунько/ Київ :ДП «Компринт», 2016. – 163 с.

8. Андриенко Т.Л., Плюта П.Г., Прядко Е.И., Каркуциев Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. - К.: Наукова думка, 1991. - 156 с.
9. Червона книга України. Тваринний світ/ за ред. І.А. Акімова — К.: Глобалконсалтинг, 2009.— 600 с.
10. Червона книга України. Рослинний світ/ за ред. Я.П. Дідуха — К.: Глобалконсалтинг, 2009.— 900 с.
11. Перспективная сеть заповедных объектов Украины (под общ. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко). - К., Наукова думка, 1987. - 292 с.
12. Розбудова екомережі України (наук. ред. Ю.Р.Шеляг-Сосонко). -К., 1999.-127 с.
13. Концепція збереження біологічного різноманіття України. - К., 1998.- 16 с.
14. Всеєвропейська Стратегія збереження біологічного та ландшафтного різноманіття. The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy. (Підготовлена Радою Європи у співпраці з Європейським Центром Збереження Природи. Представлена Радою Європи на конференції Міністрів "Довкілля для Європи" у Софії 23-25 жовтня 1995 р.) - К., 1998. - 52 с
15. Леоненко В.Б., Попович С.Ю., Клестов М.Л., Осипова М.О., Бардіна І.М.. Природно-заповідний фонд України загальнодержавного значення. Довідник. - К., 1999. - 239 с
16. Кукурудза М. Менеджмент національних парків. - Львів: видавн. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2000. - 124 с.
17. Заповідники і національні природні парки України. - К.: Вища школа, 1999.-231 с
18. Екологічні проблеми пониззя Дунаю, біорізноманіття та біоресурси озерно-болотного ландшафту дельти (за ред. Харченко Т.А.). -К.: Інтерекоцентр, 1998. - 92 с
19. Сохранение биологического разнообразия // Программа действий. Повестка дня на 21 век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. - Женева: Центр "За наше будущее", 1993. - с. 26-27.
20. Клестов М.Л. Регіональні ландшафтні парки України. Довідник. -К., 1999.-120 с.

Допоміжна

1. Конвенція про біологічне різноманіття: Громадська обізнаність і участь (під ред. Т.В. Гардашук). - К.: Стилос, 1997. - 154 с
2. Третяк А.М. Методичні рекомендації "Особливості землеустрою національних природних парків". - Чернівці: Чернівецький філіал Інституту землеустрою УААН, 1994.- 90 с
3. Чернявський М.В., Кукурудза М.М., Рожко І.М. Методичні вказівки для проведення практики з курсу "Менеджмент природоохоронних територій". - Львів, 1999. - 40с.

4. Стойко СМ., Мілкіна Л.І., Тасенкевич Л.О. та ін. Природа Карпатського національного парку. - К.: Наукова думка, 1993. - 214с.
5. Природно-заповідний фонд Української РСР. - К.: Наукова думка, 1980.-260 с.
6. Дедю И.И. Экологический энциклопедический словарь. - Кишинев: Глав. ред. МСЭ, 1990. - 408 с.
7. Лебединський Ю.П., Потравний СМ., Краснянський Б.Ю. Управління природокористуванням. - К.: Урожай, 1987. - 254 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>
2. Закон України «Про Червону книгу України» - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3055-14#Text>
3. Кабінет Міністрів України Постанова від 29 серпня 2002 р. № 1286 «Про затвердження Положення про Зелену книгу України» - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1286-2002-п#Text>
4. Сайт The IUCN Red list of threatened species. – <https://www.iucnredlist.org>
5. ЕЕА - European Environment Agency. – URL: <https://www.eea.europa.eu/themes/biodiversity>
6. <https://www.nps.gov/planyourvisit/index.htm> - National Park Service
7. Попович С.Ю. Природно-заповідна справа: Навчальний посібник. - К.: Арістей, 2007. – 480 с. - <https://studfile.net/preview/5472999/>
8. Сайт Всеукраїнської громадської організації «Асоціація природоохоронних територій України». - http://www.zapovidnyk.org/p/blog-page_4893.html
9. Конвенція про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі. Берн, 19 вересня 1979 року. - https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_032
10. <https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fenvs.2019.00059/full> - The Importance of Ecological Networks in Multiple-Stressor Research and Management.
11. <https://www.europeangreenbelt.org> - European Green belt

ДОДАТОК 1

Результати навчання за освітнім компонентом та їх зв'язок з програмними
результатами навчання

Результати навчання за ОК: після закінчення вивчення освітнього компонента (дисципліни) студент буде здатен:	Програмні результати навчання на досягнення яких спрямований ОК (вказати номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)	
	ПР08.	ПР21.
ДРН 1. Знання історії і перспектив розвитку екомережі та природно-заповідної справи.	+	
ДРН 2. Знання сучасного стану заповідної справи в Україні та світі.	+	
ДРН 3 Розуміння значення екомережі та заповідної справи у збереженні біорізноманіття.		+
ДРН 4. Розуміння основних принципів охорони природи на державному та міжнародному рівнях.	+	
ДРН 5. Знання статусу, категорій, типів природоохоронних об'єктів, їх завдання та функцій.	+	
ДРН 6. Знання екологічних юридичних та економічних засад функціонування екомережі та заповідних об'єктів.		+
ДРН 7. Уміння обґрунтувати необхідність створення заповідного об'єкта та віднесення його до певної категорії.	+	
ДРН 8. Уміння вести державний кадастр заповідних об'єктів.		+
ДРН 9. Уміння оцінити стан заповідної справи у конкретній адміністративній одиниці та відобразити її роль в екологічній мережі України.		+
ДРН 10. Уміння працювати з законодавчою базою в галузі екомережі та природно-заповідного фонду.	+	+
ДРН 11. Уміння проектувати землекористування складових елементів екомережі.		+

ДРН – дисциплінарні результати навчання

ОП – освітня програма

ПРН - програмні результати навчання